

דיני ממונות בשלשה

פרק ראשון סנהדרין

ו.

עין משפט גב מצוה

בב א מ"י פ"ו מהל
סנהדרין הלכה ג
סמג עשין לו טו"ש"ע ח"מ
סמג ח"מ פ"י ג'
בב ב מ"י שם הלכה א
טו"ש"ע פ"י א'
בב ג מ"י שם הלכה ב
טו"ש"ע שם סעיף ב'
בב ד מ"י פ"ב מהל
סנהדרין הלכה א סמג
עשין קו טו"ש"ע ח"מ סמג
יב סעיף א':

רבינו חננאל

ורי אבהו פליגי עליה ואמר
לדברי חכמי שנים שדנו אין
דיניהם דין ומותבי ר' אבא
עליה מהא דתנו בבכורות
פ"ד (נ"ח ע"ג) דן את הדין
וזכה את החייב כו' ומשני
מתניתין דקבלה עליהו.
ואקשינן אי הכי ישלם
מיהו ואלו רב לרבה
בר בר חנה אי קבלה
עליהו לא ישלם. ומשני
בגון דאמרו ליה על מנת
כן קבלינן עלן דדיינת לן
דן תורה: וירושלמי מה
שעשה עשיר מה שטעה
בשיקול הדעת וישלם
מביתו שהגיש עצמו לדין
יחידי דין תורה והתנן אל
תהי דין יחידי שאין דין
יחידי אלא א' א"ר אמי
מומתח [שכפין] דין דיני
דין ר' אבהו יתיב דין
לגרמיה א"ל תלמידו לא
כן אלפך ר' אל תהי דין
יחידי שאין דין יחידי אלא
אחד. אמר לון כיון דחמין
(ר') יתיב דאין לגרמי
ואינון אמתיין כמאן
שקבלונו עליהו דמי. והתן
במה דברים אמורים בזמן
שלא קבלם אבל קבלם
עליהו דן אפילו יחידי
ואסיקנא טעה בדבר משנה
חזרו הדין בשיקול הדעת
בגון דאשכח פלוגתא
דחרי תנאי או דחרי
אמוראי וסוגיא דשמעתא
כדו מנייהו פי' מקשו
ומפרקו אליבא דחד
מנייהו ואילו הוא הפסק
דינא כאידך ולא סוגיא
דשמעתא כותיה היינו
טועה בשיקול הדעת ומה
שעשה עשיר וישלם
מביתו: ירושלמי

גבבא אגברה. רבי אצוה אדשמואל שמואל סבר פליגי רבנן עליה
דרבנן שמעון בן גמליאל: דן אס הדין. זמנומה ליכא למימר
מדקתני סיפא אס היה מומחה לז"כ: דן אס הדין. יחידי משמע:
ומשלם מציוו. צפיקין דלקמן (דף נ"ג).

וכי תימא פלוגי רבנן עליה דרשב"ג.^א והואמר
רבי אבהו שנים שדנו לדברי הכל אין
דיניהם דין גברא אגברא קא רמית גופא
א"ר אבהו שנים שדנו דיני ממונות לדברי
הכל אין דיניהם דין^ב איתביה רבי אבא לרבי
אבהו^ג דן^ד את הדין וזיכה את החייב וחייב
את הזכאי טימא את הטהור מיהר את
הטמא מה שעשה עשיר ומשלם מביתו הכא
במאי עסקינן דקיבלוהו עליהו אי הכי אמאי
משלם מביתו דאמרו ליה דיינת לן דין
תורה א"ל רב ספרא לרבי אבא דטעה במאי
אילימא דטעה בדבר משנה^ה והואמר רב
ששת א"ר^ו (אמי) טעה בדבר משנה חזרו
אלא דטעה בשיקול הדעת היכי דמי^ז בשיקול
הדעת אמר רב פפא זכגון תרי תנאי ותרי
אמוראי דפליגי אהדדי ולא איתמר הלכתא
לא כמר ולא כמר וסוגיין דעלמא אליבא
דחד מנייהו ואזל איהו ועבר כאידך היינו
שיקול הדעת לימא כתנאי ביצוע בשלשה
דברי ר"מ וחכ"א^ח פשרה ביחיד סבריה לכ"ע
מקשינן פשרה לדין מאי לאו בהא קמיפלגי
דמר סבר דין בשלשה ומר סבר דין בשנים
לא דכ"ע דין בשלשה והכא בהא קמיפלגי
דמר סבר מקשינן פשרה לדין ומר סבר רבי
מקשינן פשרה לדין לימא תלתא תנאי
בפשרה דמר סבר בשלשה ומר סבר
בשנים ומר סבר ביחיד אמר רב אהא בריה
דרב איקא ואיתרמא רבי יימר בר שלמיא מאן
דאמר תרי אפילו חד גמי והאי דקאמר תרי
כי היכי דליהו עליה סהדי אמר רב אשי
ש"מ פשרה אינה צריכה קנין דאי סלקא
דעתך צריכה קנין למ"ד צריכה תלתא ל"ל תסגי בתרי ולקני מיניה וההלכתא
פשרה צריכה קנין תנו רבנן^ט כשם שהדין בשלשה כן ביצוע בשלשה

(א) לעיל ב: לקמן פ"ו;
(ב) ע"י מוספות בסורות
כח: ד"ה דן את הדין;
(ג) כ"ג ק. ורף ק"י: לקמן
ג. בבכורות כח: (ד) [לקמן
ג. ע"ש כמובט פד: ק.];
(ה) ז"ל רב אפי וכו'
(ו) [לקמן ג.];
(ז) כ"ג צ"ע, (ח) [ומספתא
פ"א]; (ט) ד"ה מדלוריתא,
(י) ד"ה ד"ה, (יא) ד"ה וזל,
יב צ"ל רבה.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ל"ד מקשינן וכו'
פשרה לדין ומתוכ:

מוסף רש"י

שנים שדנו לדברי הכל
אין דיניהם דין. דפליגי
בפשרה אדמעתינן ר' אבא
דבדין כוליה מודו דבעינן ג'
(וע"ל ב.). טעה בדבר
משנה חזרו. שטעמו
מאי דבדכ המנה אין די
דין לגמרי וחזרו (קמון ג').
דין לטעמי דבדכ המנה
שלא עשה כמנהג חזרו, ולא
אמרין מה שעשה עשיר
וישלם מביתו אלא בטועה
בשיקול הדעת (בבכורות פ. ק.).

הגהות הרמב"ם

(א) תוס' ל"ד מקשינן וכו'
פשרה לדין ומתוכ:

הגהות הרשב"א

שנים שדנו לדברי הכל
אין דיניהם דין. דפליגי
בפשרה אדמעתינן ר' אבא
דבדין כוליה מודו דבעינן ג'
(וע"ל ב.). טעה בדבר
משנה חזרו. שטעמו
מאי דבדכ המנה אין די
דין לגמרי וחזרו (קמון ג').
דין לטעמי דבדכ המנה
שלא עשה כמנהג חזרו, ולא
אמרין מה שעשה עשיר
וישלם מביתו אלא בטועה
בשיקול הדעת (בבכורות פ. ק.).

למידע צ"ע דאיתקש שלום למשפט דאס כן הו' מנהו לצטע דשלוש נמי מנהו הו':
ולדאי מנאי הו' לרבי אצוה מי לימא תנאי היא דכי האי גונא אורחא דה"ס ככל דוכתא:
תיסגי בתרי וליקני מיניה. אע"ג דמפרש צירושלמי טעמא דר' מאיר משום דפשרה נמי צריכה הכרע דעת מ"מ מתוך דברי ר"מ
משמע דתרי נמי שעשו פשרה כמו שהיו רגילין שלשה לעשות לא עשו ולא כלום ובעלי דינין יכולין לחזור בהן:
והלכתא פשרה צריכה קנין. והא דלא סגי בתרי משום דהו' כמו קנין בטעות ללא בקיאי בפשרה שפיר: **צריכה קנין.** אס
נפרש דקנין של פשרה עושין קודם הפשרה וקונין זה מזה לעשות כמו שיאמרו הדיינין הן לשלם הן למחול אין
לדקדק מכאן דבעלמא מחילה צריכה קנין דמה שצריך הכא קנין על המחילה משום דאי לאו הו' קנין הו' כמו מחילה בטעות שלא
היה יודע שיאמרו למחול כל כך ואף על גב דהשתא דליכא קנין הו' כמו קנין בטעות מיהו אלימא מילתא טפי בקנין מבאלא קנין
ואפילו אס נפרש שפקנין הו' לאחר הפשרה אכתי אין ראייה מכאן דמני למימר דהקנין על אותו שיש לו לאחר לפרוע אבל
להאי דמחיל אין צריך קנין ומיהו בהלכות גדולות פירש בהלכות דנין דצריך קנין על המחילה אף על פי שעושין הקנין אחר הפשרה
ומכל מקום אין ללמוד מכאן על שאר מחילה שהיא צריכה קנין דמחילה שעל ידי פשרה אף על פי שיודע מה מוחל דומה למחילה
בטעות לפי שמוחל על פי עצתם של דיינין שהשיאו אותו למחול לפיכך צריך ללמד הדבר ע"י קנין וגררתי להביא ראייה דמחילה
אינה צריכה קנין מהא דאמר דפרק המקבל (ב"מ דף ק"ב. ושם) גבי שכיר המהכו אלל תמונוי ואלל שולחני אינו עובר עליו ופליגי
התם רב ששת אמר אינו חוזר עליו (ר"ב) אמר חוזר דמשמע דלא קנין איירי דאי בקנין מאי טעמא דמאן דאמר חוזר אבל
בלא קנין פליגי דמר סבר כשהמחהו לא לגמרי פטור דבעל הצית שאלא יחזור עליו ומר סבר לגמרי פטור אלמא מחילה לא צריכה
קנין ועוד ראייה דפרקי צפ"ק דקדושין (דף נ"ח. ושם) עבד עבד פשרה קונה עצמו בחזרו למה לי שטרא דהקנין על אותו שיש לו לאחר לפרוע אבל
איירי דאי בקנין מאי טעמא דמר סבר עבד עבד קניו אכתי תקשה לן שטרא למ"ל יפקיחו לשמואל דאמר המפקיר עבדו יאל לחירות ואין צריך
גט שחרור אלא על כרחך לא פריך אלא מלשון הכתוב בשטר כלומר למה לי שטר אותו לשון עממו שכותב בשטר הרי את לעצמך יאמר
לו בעל פה עוד ראייה מהא דמגן בסוף הנושא (מבוצות דף קד.) שאס שהתה כ"ה שנים ולא תבעה כתובתה מסתמא מחלה ובלא קנין
איירי כדמוכח מעובדא דחמתיה דרבי חייל ומטענו חטין והודה לו בשעוריים דפטור אף משעוריים דמודה הו' בזה אין ראייה דהתם
על כרחך לאו משום דאמרין מדלל תבע לכו סתמא אחלינהו הו' פטור אלא היינו טעמא מדלל תבע שעוריים מודה הו' דלא מיחייב
ליה שעוריים מדפריך עלה בסוף המניח (ב"מ דף ק"ד. ושם) מהא דמגן הו' הנחוקין שנים כו' הניחוק אומר גדול הויק את הגדול ומזיק אומר לא כי
אלא קטן הויק את הגדול וגדול הויק את הקטן ומסיק דלפילו כדאמר מוזיק לית ליה והתם אי אפשר להיות העטם כלל משום מחילה שהרי
הוא עומד ואוחז ומזכור שנטל חלק כפשוטו דאמר יתיר (ב"מ דף ק"ב.) אין ללקדק נמי כלל מכאן חזר דבינו יתחק צר' מרדכי שהיה רגיל
לפרש

למידע צ"ע דאיתקש שלום למשפט דאס כן הו' מנהו לצטע דשלוש נמי מנהו הו':
ולדאי מנאי הו' לרבי אצוה מי לימא תנאי היא דכי האי גונא אורחא דה"ס ככל דוכתא:
תיסגי בתרי וליקני מיניה. אע"ג דמפרש צירושלמי טעמא דר' מאיר משום דפשרה נמי צריכה הכרע דעת מ"מ מתוך דברי ר"מ
משמע דתרי נמי שעשו פשרה כמו שהיו רגילין שלשה לעשות לא עשו ולא כלום ובעלי דינין יכולין לחזור בהן:
והלכתא פשרה צריכה קנין. והא דלא סגי בתרי משום דהו' כמו קנין בטעות ללא בקיאי בפשרה שפיר: **צריכה קנין.** אס
נפרש דקנין של פשרה עושין קודם הפשרה וקונין זה מזה לעשות כמו שיאמרו הדיינין הן לשלם הן למחול אין
לדקדק מכאן דבעלמא מחילה צריכה קנין דמה שצריך הכא קנין על המחילה משום דאי לאו הו' קנין הו' כמו מחילה בטעות שלא
היה יודע שיאמרו למחול כל כך ואף על גב דהשתא דליכא קנין הו' כמו קנין בטעות מיהו אלימא מילתא טפי בקנין מבאלא קנין
ואפילו אס נפרש שפקנין הו' לאחר הפשרה אכתי אין ראייה מכאן דמני למימר דהקנין על אותו שיש לו לאחר לפרוע אבל
להאי דמחיל אין צריך קנין ומיהו בהלכות גדולות פירש בהלכות דנין דצריך קנין על המחילה אף על פי שעושין הקנין אחר הפשרה
ומכל מקום אין ללמוד מכאן על שאר מחילה שהיא צריכה קנין דמחילה שעל ידי פשרה אף על פי שיודע מה מוחל דומה למחילה
בטעות לפי שמוחל על פי עצתם של דיינין שהשיאו אותו למחול לפיכך צריך ללמד הדבר ע"י קנין וגררתי להביא ראייה דמחילה
אינה צריכה קנין מהא דאמר דפרק המקבל (ב"מ דף ק"ב. ושם) גבי שכיר המהכו אלל תמונוי ואלל שולחני אינו עובר עליו ופליגי
התם רב ששת אמר אינו חוזר עליו (ר"ב) אמר חוזר דמשמע דלא קנין איירי דאי בקנין מאי טעמא דמאן דאמר חוזר אבל
בלא קנין פליגי דמר סבר כשהמחהו לא לגמרי פטור דבעל הצית שאלא יחזור עליו ומר סבר לגמרי פטור אלמא מחילה לא צריכה
קנין ועוד ראייה דפרקי צפ"ק דקדושין (דף נ"ח. ושם) עבד עבד פשרה קונה עצמו בחזרו למה לי שטרא דהקנין על אותו שיש לו לאחר לפרוע אבל
איירי דאי בקנין מאי טעמא דמר סבר עבד עבד קניו אכתי תקשה לן שטרא למ"ל יפקיחו לשמואל דאמר המפקיר עבדו יאל לחירות ואין צריך
גט שחרור אלא על כרחך לא פריך אלא מלשון הכתוב בשטר כלומר למה לי שטר אותו לשון עממו שכותב בשטר הרי את לעצמך יאמר
לו בעל פה עוד ראייה מהא דמגן בסוף הנושא (מבוצות דף קד.) שאס שהתה כ"ה שנים ולא תבעה כתובתה מסתמא מחלה ובלא קנין
איירי כדמוכח מעובדא דחמתיה דרבי חייל ומטענו חטין והודה לו בשעוריים דפטור אף משעוריים דמודה הו' בזה אין ראייה דהתם
על כרחך לאו משום דאמרין מדלל תבע לכו סתמא אחלינהו הו' פטור אלא היינו טעמא מדלל תבע שעוריים מודה הו' דלא מיחייב
ליה שעוריים מדפריך עלה בסוף המניח (ב"מ דף ק"ד. ושם) מהא דמגן הו' הנחוקין שנים כו' הניחוק אומר גדול הויק את הגדול ומזיק אומר לא כי
אלא קטן הויק את הגדול וגדול הויק את הקטן ומסיק דלפילו כדאמר מוזיק לית ליה והתם אי אפשר להיות העטם כלל משום מחילה שהרי
הוא עומד ואוחז ומזכור שנטל חלק כפשוטו דאמר יתיר (ב"מ דף ק"ב.) אין ללקדק נמי כלל מכאן חזר דבינו יתחק צר' מרדכי שהיה רגיל
לפרש